

arheoloģisko izrakumu pārskatus, galvenie pētījumu rezultāti ir publicēti. Viens no interesantākajiem ir T. Pāveles raksts par 11.–13. gs. bronzas bļodām – izciliem viduslaiku lietišķās mākslas paraugiem krājumā “Arheoloģija un etnogrāfija” (6. laid., 1964).

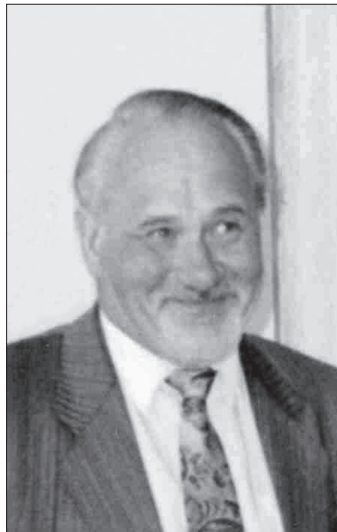
T. Pāvele bija atbildīgs un rosīgs darbinieks, viņa vadīja ekskursijas, lasīja lekcijas (“Pazīsim Rīgu”), darbojās Pionieru pils jauno gidu un muzeja darbinieku, kā arī Rīgas Ekskursiju biroja jauno darbiniekuursos. Viņa vadīja arī Latvijas Universitātes vēstures specialitātes studentu prakses darbus muzejā un iesaistījās daudzos citos darbos.

Aizvadīts garš un ražens mūžs, Rīgas arheoloģei Tatjanai Pāvelei pietrūka vien divu gadu, lai kopā ar Latvijas valsti svinētu simtgadi. Tatjana Pāvele apglabāta Rīgā, Pleskodāles kapos.

Vieglas smiltis aizsaules ceļos!

Viktorija Bebre

JĀNIS BĒRZIŅŠ
(29.04.1941.–19.02.2017.)

2017. gada 19. februāris nāca ar sēru vēsti – mūžībā devies izcils un godprātīgs zinātnieks, draudzīgs un izpalīdzīgs kolēģis, taisnīgs un drosmīgs cilvēks – Jānis Bērziņš.

Jānis Bērziņš dzimis 1941. gada 29. aprīlī Cesvainē. Nepilnu divu mēnešu vecumā viņš kopā ar vecākiem tika iekļauts padomju okupācijas varai neuzticamo cilvēku sarakstos un pakļauts deportācijai uz Sibīriju. Māte mainīja Jāņa likteni, stacijā slepeni nododot zīdaini vecmāmiņai. Abi vecāki neatgriezās no Sibīrijas, zēns auga vecmāmiņas un mātesmāsas aprūpē.

1960. gadā Jānis Bērziņš pabeidza Cesvaines vidusskolu un iestājās tolaik Latvijas Valsts universitātes (LVU) Vēstures un filoloģijas fakultātes Vēstures nodaļā. 1965. gadā LVU izlaidumam sekoja darba gaitas Rīgas vēstures un kuģniecības muzejā un dienests padomju armijā. 1967. gadā viņš iestājās aspirantūrā LVU Vēstures nodaļā, disertācijas tēma – “Latvijas strādnieki 19. gs. 90. gados”. 1970. gadā Jānis Bērziņš aizstāvēja vēstures zinātņu kandidāta disertāciju un uzsāka darbu Vēstures un filoloģijas fakultātē, kur lasīja kursus vispārējā un PSRS vēsturē. 1971. gadā vēsturnieks kļuva par jaunāko zinātnisko līdzstrādnieku Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas Vēstures institūtā, kur strādāja Kapitālisma vēstures pētniecības sektorā.

Atmodas gados Jānis Bērziņš nešaubīgi iestājās par Latvijas neatkarību un kritiskākajā brīdī aizstāvēja to arī uz barikādēm pie Ministru padomes. Latvijai atgūstot neatkarību, viņš bija starp tiem Vēstures institūta darbiniekiem, kuri uzstāja uz institūcijas darba turpināšanu, tās nesadalīšanu.

1992. gadā vēsturnieka zinātniskais grāds tika nostrificēts (*Dr. hist.*), un 1993. gadā viņš tika ievēlēts par vadošo pētnieku LU Latvijas vēstures institūtā (LVI). 1997. gadā pēc aizstāvētā habilitācijas darba par rakstu kopu “Latvijas rūpniecības strādnieki 1900–1914” Jānis Bērziņš kļuva par habilitēto vēstures doktoru (*Dr. habil. hist.*).

Laikā no 2001. līdz 2013. gadam Jānis Bērziņš bija LU LVI Viduslaiku, jauno laiku un jaunāko laiku vēstures nodaļas vadītājs, vadīja nozīmīgus zinātniskus projektus par Latvijas 19. un 20. gs. vēstures posmu. Viņš bija “Latvijas Vēstures Institūta Žurnāla” redakcijas kolēģijas un redakcijas padomes loceklis. Laikā no 2002. līdz 2006. gadam Jānis Bērziņš bija LU LVI direktors, iemantojot lielu cieņu un kolēģu milestību. Viņš bija arī LU Vēstures un filozofijas fakultātes studentu diplomdarbu vadītājs un recenzents, Valsts eksaminācijas komisijas priekšsēdētājs Vēstures nodaļā, LU Promocijas padomes un vēsturnieku doktorantūras padomes loceklis.

Jāņa Bērziņa zinātniskās intereses saistījās ar trim tēmām – sociālo grupu vēsture, sociālo kustību vēsture un tautsaimniecības nozaru

vēsture. Viņa zinātniskais darbs aizsākās ar pētījumu par Latvijas strādnieku vēsturi 19. gs. un 20. gs. sākumā. Aspirantūras laikā vēsturnieks publicēja savu pirmo nopietno darbu – nelielu zinātnisko brošūru “Latvijas strādnieku ekonomiskais stāvoklis 19. gadsimta 90. gados”. 1976. gadā iznāca Jāņa Bērziņa pirmā monogrāfija “Ar akmeni pret šauteni”, kuras pamatā bija disertācijas materiāli. Pēc valstiskās neatkarības atgūšanas izdotas divas monogrāfijas – “Latvijas rūpniecības strādnieku dzīves līmenis 1900–1914” (1997) un “Latvijas rūpniecības strādnieku sociālais portrets 1900–1914” (2009). Pētījumi par sociālo kustību – zemnieku kustību, 1905. gada revolūciju u.tml. apkopoti kolektīvās monogrāfijās “Latvijas PSR vēsture: I sējums” (1986), “Latvija 19. gadsimtā: Vēstures apceres” (2000); “20. gadsimta Latvijas vēsture. I: 1900–1918” (2000), “1905. gads Latvijā: 100” (2006). Regulāri publicējies Latvijas vēsturniekiem nozīmīgos izdevumos – “Latvijas Vēstures Institūta Žurnālā” un “Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstis”.

Jānis Bērziņš aktīvi iesaistījās arī Latvijas Zinātņu akadēmijas darbā. 1998. gadā viņš tika ievēlēts par LZA korespondētājlocekli, 2000. gadā – par LZA isteno locekli. No 2001. gada akadēmiķis Jānis Bērziņš bija LZA Senāta loceklis un LZA Valdes loceklis, no 2008. gada līdz 2016. gadam – LZA Fonda priekšsēdētājs, Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas priekšsēdētāja vietnieks (2001–2012) un šīs nodaļas padomes loceklis (2010–2012).

J. Bērziņa zinātniskā darbība novērtēta arī valstiskā līmenī – 1987. gadā viņš saņēma Latvijas PSR Valsts prēmiju; 1998. gadā – Arveda Švābes balvu, 2005. gadā – Rīgas balvu, 2001. gadā – Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijas Goda diplomu. Vēsturnieks tika apbalvots ar 1991. gada barikāžu dalībnieka piemiņas zīmi un par nopelniem valsts labā – ar IV pakāpes Atzinības krustu (2011).

Jānim Bērziņam bija trīs spēka avoti: ģimene – sieva Rita, dēls Pēteris, meita Ilze un mazmeitiņa Elīza, dzimtā puse un mājas Cēsvainē un medības – hobijs mūža garumā.

Lai Tev viegļas smiltis tēvu zemes atmatā!

Ilze Boldāne-Zeļenkova